

Appendix I

Formares märken

Följande lista är sammanställd av Torsten Rolf med hjälp av gravören Johan Hellqvist (1887-1967), med tillägg av Axel Ullberg och Ulla Wikander. Den är inte komplett.

Varje formare/gjutare stämplade det gods han eller hon gjorde med sina initialer eller senare med en bokstav och ett nummer. När en arbetare dog eller slutade forma kunde en annan arbetare ”ärva” det gamla märket. Detta system infördes av kontroll- och löneutbetalningsskäl. Bara gods som var i fullgott skick efter bränningen fick formaren betalt för. Genom märkningen var det också meningen att både förmannen och formaren själv skulle kunna se vilken typ av fel som gjorts, så att de skulle kunna undvikas i framtiden.

A 1	Axell, Carl, f 1900	tefatsformare 1920
A 2	Andersson, Karin f 1902	gjutning
A 3	Andersson, Agnes f Svan, f 1898	gjutning
A 4	Andersson, Knut Osvald, f 1872	handformare, parian
A 5	Andersson, Oscar F, f 1897	gjutning
A 6	Andersson, Erik Gustav	gjutning 1920-25
A 7	Andersson, Edvin, f 1881	gjutning, henkling
A 8	Andersson, Oskar A, f 1896	tallriksformare
A 9	Andersson, Sara	gjutning, henkling
A 10	Andersson, Bror Edvin, f 1907	småtallriksformare
A 10	Ahlqvist, Ebba, f 1899	gjutning
A 11	Andersson, Teresia, f 1900	gjutning, henkling
A 12	Andersson, Ebon, f 1905	gjutning
A 14	Andersson, Olle, f 1903	gjutning
A 15	Andersson, Harald, f 1902	storgodsformare 1920-38
A 16	Andersson, Elin, f 1894	gjutn, henkl 1929-38
A	Andersson, Knut, f 1872	parianformare 1912-32
T A		formare 1903
B 1	Box, Knut, f 1888	gjutning
B 2	Box, Georg, f 1891	gjutning

B 2	Bäckström, Anna, f 1898	gjutning
B 3	Box, Ebba, f 1900	gjutning
B 4	Box, Harry	gjutning
B 5	Blomberg, Gustav, f 1893	tallriksformare
B 6	Berglund, Torsten	koppformare
B 7	Box, Nils Oden, f 1890	koppformare, äkta
B 8	Bäckström, Signe, f 1900	gjutning
B 9	Box, Berndt, f 1898	gjutning
B 10	Berglind, Åke	gjutning
C 1	Carlsson, Arthur	
C 2	Carlsson, Efraim, f 1878	handformn. ovalmaskin
C 3	Carlsson, Anna-Stina	
C 4	Carlsson, A Erland, f 1890	handformn. gjutning
C 5	Carlsson, Sven G Oscar, f 1911	stora fat, ovalmaskin
C 6	Carlsson, Nils Ejnar, f 1905	gjutning
C 7	Carlsson, Nils Erik, f 1913	storgodsformare
E C		1913 ovalformare
D		1912-13 tallriksformare
E 1	Ekberg, Edla, f 1891	gjutning
E 3	Eriksson, K Ragnar, f 1898	ovalformare
E 4	Englund, Johan Sigfrid, f 1874	ovalformare
E 5	Eklund, Emil, f 1885	ovalformare
E 6	Eriksson, Harry, f 1905	storgodsformare
E 7	Eriksson, Signe	gjutning
D E	Ekberg, Daniel, f 1874	gjutning
D E	Ekberg, David, f 1879	gjutning, henkling
F 1	Fall, Axel, f 1907	gjutning
F 2	Fall, Herman, f 1912	gjutning
F 3	Fredblad, Ingeborg	gjutning
F 4	Fredblad, Gösta	tallriksformare
F 7	Fall, Oskar, f 1878	äkta tallriksformare
F 8	Fredblad, Gunnar, f 1897	tallriksformare
F 9	Fredblad, Evers, f 1892	tallr, storgodsformare
F 10	Fredblad, Lilly, f 1900	gjutning
G 2		tallriksformare 1925-29
G 3		1921
G 5	Gustavsson, Joel, f 1882	tallriksformare
G 6	Gustavsson, Ella, f 1916	gjutning

H 1	Holm, Signe, f 1902	gjutning
H 2	Hellberg, Bertil, f 1909	ovalstorgodsformare
H 3	Hultgren, Lisa, f 1906	gjutning
H 4	Hellberg, John, f 1895	tallriksformare, flint
H 5	Hellqvist, Gunnar, f 1905	handformare
H 6	Hoffman, Helny, f 1918	gjutning
H 7	Hellberg, Eivor	gjutning
H 7	Hellström, Einar, f 1912	tefatsformare 1925
H 8	Hedblom, Ernfrid, f 1871	handmodellformare
H	Hellberg, Oskar, f 1860	tallriksformare 1910
J 1	Johansson, Oskar, f 1900	gjutning
J 2	Johansson, Carl Oskar	gjutning
J 3	Johansson, Kristina	gjutning
J 4	Johansson, Erik	handmodellformare -1960
J 4	Jonsson, Arvid	gjutning
J 5	Johansson, Harry	
K 7	Karlsson, Nils Erik, f 1913	storgodsformare
L 1	Lithander, Helge	tefatsformare
L 2	Larsson, Lars Oskar, f 1873	oval-& isolatorformare, gjutning
L 3	Liljekvist Carl, f 1908	gjutning
L 4	Lindell, Sara, f 1903	storgodsformn. hänklerska
L 4	Larsson, Sigvard	tallriksformare
L 5	Lundin, John, f 1903	tefatsformare
L 6	Lithander, Ellen	gjutning
L 6	Lindell, Erik Gustav	pottformare
L 7	Lindahl, Stig, f 1910	storgodsformare
L 8	Lundqvist, Fredrik, f 1892	gjutning, såsskål
F L	Lundin, Frans, f 1852	handmodellformning
L		ca 1918
M 1	Malm, Nils, f 1904	gjutning 1924
M 2	Mattsman, Valdemar	gjutning
M 3	Melin, Yngve	gjutning
M 5	Möller, Albin, f 1892	tefatsformare
M 6	Möller, Gunnar	tefatsformare
F M	Meder, Franz, f 1857	målare
N 1	Nordström, Evert, f 1912	ovalformare
N 2	Nilsson, Karl V, f 1894	koppformare, gjutning
A N	Nordqvist, Anton, f 1862	handformare

O 1	Olovsson, Hans, f 1911	tefatsformare
O 2	Olsson, Malkolm, f 1912	storgodsformare
O 3	Olovsson, Karl, f 1890	äkta tefatsformare
O 4	Olovsson, Gustav	tallriksformare
O 5	Olsson, Erik f 1916	gjutning
P 1	Pettersson, Sten	gjutning
P 2	Pettersson, John Harald, f 1904	gjutning
P 3	Pettersson, Sigurd	äkta tallriksformare
P 4	Pettersson, Gustav, f 1890	tallriksformare
P 5	Pettersson, Axel, f 1896	tallriksformare
P 5	Pettersson, Edvin, f 1891 el 1908	tefatsformare
P 7	Pettersson, Sven, f 1909	storgodsformare
P 9	Pettersson, Birger	storgodsformare
R 1	Ros, Johan, f 1893	tallriksformare
R 2	Rolf, Herman, f 1893	tallriksformare
S 1	Scholtzé, Tore f 1901	koppformare
S 2	Söderlund, Sigvard f 1921	handmodellformare
S 4	Säfström, Gerhard f 1889	formare av ovalt storgods på maskin
S 5	Svensson, Lennart	storgodsformare, oval
S 7		handmodellformare
S 10	Svensson, Samuel, f 1880	handmodellformare, gjutn
S 11	Stoor, E Valdemar, f 1895	storgodsformare
S 12	Svensson, Karin	gjutning
M S	Säfström, Maurits, f 1861	handmodellformare -1911
B S		tallriksformare
U 1	Undén, Axel, f 1895	äkta tallriksformare -1951
U 2	Ullberg, Axel, f 1906	tallriksformare
U 3		
U 4	Ullberg, Oskar, f 1897	telefonhattssvarvare
U	Undén, Alfred, f 1859	äkta tallriksformare, opak
W 1	Wadström, Albert, f 1888	storgodsformare
W 2	Wallius, Åke	
W 3	Wadström, Axel, f 1884	gjutning
W 4	Wiberg, Sven, f 1910	tefatsformare 1928-1942
W 6	Wiberg, Carl, f 1904	storgodsformare 1922-37
A W	Wadström, Axel, f 1884	gjutare 1895-1938
O W	Wadström, Oskar d ä, f 1859	handformare 1875-91

O W Wadström, Carl Oskar d y, f 1886 handformare 1899-1916

Ö 3 Örtengren, Manfred tallriksformare

Appendix II

Antal anställda vid gustavsbergs porslinsfabrik 1875-1960

År	Kvinnor	Män	Totalt	Kv i % av män
1875	201	265	466	43%
1880	234	377	611	38%
1885	264	389	653	40%
1890	338	482	820	41%
1895	310	471	781	40%
1900	336	482	818	41%
1905	337	524	861	39%
1910	373	583	956	39%
1915	328	561	889	37%
1920	269	501	770	35%
1925	288	503	791	36%
1930	337	488	825	41%
1935	299	499	798	38%
1940	377	560	877	43%
1945	335	517	852	39%
1950	388	485	1012	38%
1955	505	654	1159	44%
1960	392	334	681	58%

Antal anställda på
hushållsporslin
inkl konstgods enl
intern PM 20.10.50
(Teglund, Gbs fabr)

Källor: Kommerskollegii industristatistik, resp år för AB Gustavsbergs Fabriks Intressenter, hos RA till 1923, sen hos SCB. Vidare lönelistor för okt månad resp år, Gbs arkiv, RA.

Anmärkning: I statistiken ingår efter 1939 också personal vid sanitetsfabriken, därfor har jag minskat antalet anställda med det antal som i oktober månad varje år stått under "sanitet" i lönelistorna. Genom att välja oktober månad varje år, har jag tagit den månaden då flest var anställda. De andra siffrorna har varit genomsnittssiffror per år. Men det fanns dessutom gemensam administrativ personal samt personer tex i slammhus och på verktygsverkstaden, elavdelningen, packmagasinet mm som arbetade för båda fabrikerna. Det är omöjligt att skilja ut dem från hushållsporslinsfabrikens personal. Därför får detta ses som en uppskattning, främst för att se hur stor kvinnوandelen av de anställda har varit över tid. Det handlar säkert om en kraftig överskattning av antalet arbetande med hushållsporslin och därmed om en underskattning av kvinnor inom hushålls-

porslin, som antagligen andelsmässigt ökade efter 1940. Under 60-talet ökade deltiden. Troligen ligger det bakom det till synes proportionellt större antalet kvinnor då. Andelsökningen kom troligen tidigare. 1960 uppges i hushållsfabrikens samarbetskommitté att mer än hälften av kvinnorna i fabriken arbetade på någon form av deltid.

Antal anställda inklusive sanitet 1965-1975

1965	492	797	1289	38%
1970	428	970	1398	31%
1975	666	1151	1817	37%

Källor: se ovan.

Anmärkning: efter 1960 kan inte Sanitet skiljas ut från hushållsporslinsfabriken. På Sanitet arbetade nästan endast män.

Appendix III

Gravörer vid Gustavsbergs porslinsfabrik

Uppgifterna gäller det antal år de var verksamma på gravörverkstaden.

1840-talet	Väran, fransman
1850-talet-1869	F A Fredsberg, lärde yrket av Väran, flyttade 1869
1866?-1882	George Lowndes, f 1833, engelsman
1870-talet-1880	Aubrey (Herbert) Hall, f 1849, slutade arbetet
1874-1881	Gottfrid Brandt, flyttade t USA 1877(?), kom tillbaka
1876-1937	C Gustaf Nilsson, f 1861, pensionerad 1937, hans far var formare i fabriken
1876(1878?)-1894	Carl A Pettersson, son t modellör P, flyttade 1894 först t England, sedan t Bonn i Tyskland
1877-1880	John Carlsson, flyttade t Egersund, Norge o Rörstrand, t USA 1897, tillbaka t Rörstrand, där han arbetade tills fabriken i Sthlm lades ner 1926.
1878-1881?	Törner Nilsson
1881(1883?)-1911	Victor Söderman, f 1869, flyttade eller dog 1912
1882(1883)?-	Robert Severin, d 1921, sedermera handelsresande flyttade 1906 t Lidköping
1884(1887?)-1898	Maria Berglind
1888-1919	Ingeborg Blomberg, f 1871
1888-1898 -1900	Anna Box, g Hedblom, f 1873
1900 (2,5 mån)	Carolina Johansson, f 1883
1900-1962	Agda Nilsson g Pettersson, 1884
1900-1954	Anton Kock, f 1887
1901-	Carl Johan Pettersson, f 1878, från Uppsala
1906-1907	Johan Adolf Hellqvist, f 1887, d 1967
1940-	Harry Fredblad
1960-	Hans Preisler
1973-1980	Roland Fröberg
1978/79-	Björn Olsson, f 1945
	Björn Sjölund
	Erling Bragfors
	Anita Svedjerot, f 1959

Källor: kombination av gravören Hellqvists efterlämnade lista samt en lista som gjorts (odaterad) av gravörer på gravörverkstaden samt vissa kompletteringar ur löneböcker och mantalsförteckningar.

Appendix IV

Omsättningen vid Gustavsberg 1875-1975

Försäljningsvärdet/omsättningen vid Gustavsbergs fabrik enligt två olika källor (1) uppgifter från Gustavsbergs fabrik år 1980, (2) uppgifter tagna ur Kommerskollegii industristatistik primäruppgifter (= tillverkningsvärdet).

År	(1)	(2)
1875	789 966	1 261 600
1880	1 011 446	975 910
1885	1 040 277	1 033 607
1890	1 149 751	1 246 285
1895	1 254 225	1 403 651
1900	1 537 448	1 684 794
1905	1 587 373	1 903 880
1910	1 898 441	2 219 678
1915	2 253 960	2 314 634
1920	6 336 742	4 298 818
1925	2 724 123	2 772 853
1930	2 878 750	3 212 375
1935	2 555 484	2 645 253
1940	3 425 352	3 907 082
1945	12 750 993	10 396 259
1950	48 898 336	16 456 655
1955	73 305 012	27 649 457
1960	100 224 484	37 900 000
1965	200 887 525	64 700 000
1970	323 786 156	85 689 000
1975	552 812 409	160 523 000

Källor: Omsättningen enligt uppgifter från AB Gustavsbergs fabriker 1980, vilket inkluderar hela bolagets verksamhet. Dessutom offentlig statistik från Kommerskollegii statistiska byrå, industristatistikens primäruppgifter; de senare inkluderar Sanitetsfabriken, samt elektriska isolatorer (t o m 1968) och Hushållsporslinsfabriken, samt tillverkningen av eldfast tegel, mest för eget bruk men exkluderar annan verksamhet inom bolaget, som Badkarsfabriken, fabrik för smidda pannor och kyldiskar, plastartiklar samt villapannor. Det finns inte uppgifter, som jag fått tillgång till, om enbart hushållsporslinstillverkningen.